

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Utkast till lagrådsremiss Skärpta regler för villkorlig frigivning

Åklagarmyndigheten har i sitt tidigare remissyttrande framfört synpunkter på förslagen i betänkandet *Ett ändamålsenligt samhällsskydd* (SOU 2024:48). Myndigheten har nu getts möjlighet att lämna synpunkter på utkastet till lagrådsremiss *Skärpta regler för villkorlig frigivning*. I den del förslagen överensstämmer med förslagen i betänkandet har Åklagarmyndigheten inte något ytterligare att tillägga.

Med anledning av de nya förslag som lagts fram i utkastet till lagrådsremiss lämnas, med beaktande av de intressen Åklagarmyndigheten har att bevaka, följande synpunkter.

5.1 Den som döms till fängelse ska avtjäna större andel av straffet innan han eller hon friges

Åklagarmyndigheten anser fortfarande att den slutsats som utredningen landade i, dvs. att behålla nuvarande system med villkorlig frigivning efter att två tredjedelar avtjänats, är väl underbyggd och genomtänkt. Det nuvarande systemet gynnar det brottsförebyggande arbetet på ett kostnadseffektivt sätt.

I utkastet till lagrådsremiss lämnas nu förslag om att den andel av strafftiden som måste avtjänas innan villkorlig frigivning kan ske ska höjas till tre fjärdedelar. Reformen föreslås införas stegvis.

Förslaget omfattar till en början endast de som dömts till ett fängelsestraff, vid ett och samma tillfälle, i minst sex år. Hur långt fängelsestraff som döms ut vid ett och samma tillfälle är dock bl.a. beroende av hur många brott som är uppe till prövning samtidigt. Om exempelvis en person döms till tre års fängelse för grov misshandel i en dom och samma person, i en annan domstolsprövning, döms till tre års fängelse för grovt narkotikabrott, och det sammanlagda

straffvärdet beaktas med stöd av 34 kap. 2 § brottsbalken, kommer reglerna om villkorlig frigivning efter tre fjärdedelar inte att tillämpas för något av dessa fängelsestraff. Om gärningarna däremot hade handlagts i samma mål och domstolen kommit fram till att det sammanlagda straffvärdet för båda gärningarna uppgått till sex års fängelse, hade däremot reglerna om höjd kvotdel i anstalt varit tillämpliga. Vilka regler om villkorlig frigivning som gäller blir alltså beroende av möjligheterna att samordna utredningar och, i de fall samordning inte skett, domstolarnas förmåga att kumulera målen.

Genom att införa reformen i etapper riskerar man även vissa otillfredsställande tröskeleffekter, som förvisso är övergående, men som t.ex. innebär att en person som döms till fängelse i fem år och elva månader behöver avtjäna två tredjedelar av straffet, vilket motsvarar lite mindre än fyra års fängelse i anstalt, medan en person som döms till sex års fängelse, dvs. endast en månad längre fängelsestraff, behöver avtjäna tre fjärdedelar av straffet, vilket motsvarar fyra år och sex månader.

Sammanfattningsvis ser alltså Åklagarmyndigheten svårigheter med förslaget att införa förändringarna om ändrad kvotdel stegvis. Förslaget leder till tröskleffekter och verkställighetens längd kopplas ibland till praktiska frågor utanför den dömdes kontroll, vilket riskerar att leda till bristande förutsebarhet och ett åsidosättande av likabehandlingsprincipen. Om förslaget att frigivning ska ske först efter att tre fjärdedelar av straffet verkställts förordar Åklagarmyndigheten att förändringen genomförs samtidigt för alla fängelsestraff när Kriminalvården har kunnat skapa den kapacitet som en sådan förändring kräver.

6.1 Tydligare reaktioner för misskötsamhet under verkställighet i kriminalvårdsanstalt och 6.2 Uppskjuten villkorlig frigivning vid risk för återfall i allvarlig brottslighet

I syfte att förhindra återfall i brott föreslås nu tydligare reaktioner för misskötsamhet under verkställighet i kriminalvårdsanstalt och en möjlighet att skjuta upp villkorlig frigivning vid risk för återfall i allvarlig brottslighet. Åklagarmyndigheten instämmer i att det finns ett starkt intresse av att stärka det brottsförebyggande arbetet. Det är värdefullt att nya sätt övervägs för att åstadkomma detta. De förändringar som ska genomföras bör dock vila på en tillräckligt stabil grund. Åklagarmyndigheten har, utifrån den analys som redovisats i utkastet till lagrådsremiss, svårt att bedöma i vad mån de nu aktuella förslagen kan bidra till ett stärkt brottsförebyggande arbete. Därför avstår Åklagarmyndigheten från att ha någon synpunkt på förslagen.

Kap. 8 – Tidpunkten för ansökan om omvandling av fängelse på livstid senareläggs

Åklagarmyndigheten har inga invändningar mot förslaget om en senareläggning av tidpunkten för när den dömde kan ansöka om omvandling av fängelse på livstid.

Detta yttrande har beslutats av riksåklagaren Katarina Johansson Welin efter föredragning av kammaråklagaren Kristina Wik. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagaren Peter Lundkvist deltagit.

Katarina Johansson Welin

Kristina Wik

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket